Nyctosaurus

Nyctosaurus – rodzaj niewielkiego pterozaura z grupy pterodaktyli (Pterodactyloidea) charakteryzującego się ogromnym kostnym grzebieniem na czaszce, służącym prawdopodobnie do ozdoby.

Nyctosaurus był pterozaurem średniej wielkości – rozpiętość skrzydeł przedstawicieli gatunku typowego, *Nyctosaurus gracilis*, dochodziła do około trzech metrów[1][2]. W odnajdywanych początkowo szczątkach *Nyctosaurus* nie zachowały się skamieniałości kostnego grzebienia – struktury takie opisał dopiero S. Christopher Bennett w 2003 roku na podstawie pozostałości dwóch osobników (KJ1 i KJ2) *Nyctosaurus* sp. U obu pterozaurów grzebień mierzył około 90 cm długości – trzykrotnie więcej niż długość czaszki[3]. Przypuszczalnie odgałęzienie grzebienia były połączone błoną, co zwiększałoby właściwości aerodynamiczne *Nyctosaurus* oraz stabilność podczas lotu[4], brak jednak na to dowodów w materiale kopalnym. Prawdopodobnie grzebień wykształcał się, gdy zwierzę dorastało i mógł służyć do komunikacji wewnątrzgatunkowej[3].

Pozycja filogenetyczna rodzaju *Nyctosaurus* jest niepewna – mógł być blisko spokrewniony z pteranodonem, na co wskazują dwie apomorfie: bezzębność oraz wydłużenie kości śródręcza wchodzącej w skład skrzydła (ponadpółtorakrotnie dłuższej od kości łokciowej)[5], lub być bardziej bazalnym pterodaktylem[6][5]. Jego najbliższym krewnym mógł być *Muzquizopteryx*, wraz z którym bywa zaliczany do odrębnej rodziny Nyctosauridae, a nie Pterandontidae[7].

Skamieniałości pterozaurów z rodzaju *Nyctosaurus* odnaleziono na środkowym zachodzie Stanów Zjednoczonych, w górnokredowych osadach formacji Niobrara w stanie Kansas. W późnej kredzie na tych terenach znajdowało się epikontynentalne Morze Środkowego Zachodu, z fauną obejmującą rekiny i ryby kostnoszkieletowe, morskie gady, takie jak plezjozaury i mozazaury, a także ptaki – niewielkie formy latające oraz nielotne ptaki nurkujące. Pospolicie występowały tam także spokrewnione z *Nyctosaurus* pteranodony. Skamieniałe zawartości żołądków przedstawicieli obu tych rodzajów dowodzą, że żywiły się one rybami kostnoszkieletowymi[8]. Llewellyn Ivor Price w 1953 roku opisał niekompletną kość udową jako należącą do gatunku *N. lamegoi*, jednak obecnie przynależność tego gatunku do rodzaju *Nyctosaurus* jest kwestionowana[3].

Etymologia nazwy rodzajowej: gr. νυξ *nux*, νυκτος *nuktos* „noc”[9]; σαυρος *sauros* „jaszczurka”[10].

Nyctosaurus

Marsh, 1876[1]

Systematyka

Domena	eukarionty
Królestwo	zwierzęta
Typ	strunowce
Podtyp	kręgowce
Gromada	zauropsydy
Podgromada	diapsydy
Infragromada	archozauromorfy
Rząd	pterozaury
Podrząd	pterodaktyle
Rodzina	Nyctosauridae
Rodzaj	***Nyctosaurus***

Gatunki

- *N. gracilis* (Marsh, 1876) (typowy)
- *N. nanus* (Marsh, 1881)
- *N. bonneri* Miller, 1972
- *?N. lamegoi* Price, 1953

Przypisy

1. O.Ch. Marsh. *Principal characters of American pterodactyls* (https://biodiversitylibrary.org/page/36867389). „The American Journal of Science and Arts". Third Series. 12 (72), s. 479–480, 1876 (ang.).
2. James Cunningham, Margot Gerritsen: The flight of the *Nyctosaurus* (http://flux.aps.org/meetings/YR03/DFD03/baps/abs/S50001.html). W: *American Physical Society, Division of Fluid Dynamics 56th Annual Meeting, November 23–25, 2003*. East Rutherford, New Jersey: „Bulletin of the American Physical Society". 48 (10): AE.001, 2003. (ang.)
3. S. Christopher Bennett. *New crested specimens of the Late Cretaceous pterosaur* Nyctosaurus. „Paläontologische Zeitschrift". 77 (1), s. 61–75, 2003. DOI: 10.1007/BF03004560 (https://doi.org/10.1007/BF03004560) (ang.).
4. Xing Lida, Wu Jianghao, Lu Yi, Lü Junchang, Ji Qiang. *Aerodynamic characteristics of the crest with membrane attachment on Cretaceous pterodactyloid* Nyctosaurus. „Acta Geologica Sinica". 83 (1), s. 25–32, 2009. DOI: 10.1111/j.1755-6724.2009.00003.x (https://doi.org/10.1111/j.1755-6724.2009.00003.x) (ang.).
5. David M. Unwin, Lü Junchang. *On* Zhejiangopterus *and the relationships of pterodactyloid pterosaurs*. „Historical Biology". 12 (3-4), s. 199–210, 1997. DOI: 10.1080/08912969709386563 (https://doi.org/10.1080/08912969709386563) (ang.).
6. Wang Xiaolin, Alexander W.A. Kellner, Zhou Zhonghe, Diógenes de Almeida Campos. *Pterosaur diversity and faunal turnover in Cretaceous terrestrial ecosystems in China*. „Nature". 437, s. 875–879, 2005. DOI: 10.1038/nature03982 (https://doi.org/10.1038/nature03982) (ang.).
7. Eberhard Frey, Marie-Céline Buchy, Wolfgang Stinnesbeck, Arturo González González, Alfredo di Stefano. Muzquizopteryx coahuilensis *n.g., n. sp., a nyctosaurid pterosaur with soft tissue preservation from the Coniacian (Late Cretaceous) of northeast Mexico (Coahuila)* (http://web.archive.org/web/20160304125137/http://www.dinosauria.org/oryctos-article.php?article=49). „Oryctos". 6, s. 19–40, 2006 (ang.). [zarchiwizowane z adresu (http://www.dinosauria.org/oryctos-article.php?article=49) 2016-03-04].
8. S. Christopher Bennett: Pterosaurs. W: R. Singer (red.): *Encyclopedia of Paleontology*. Chicago: Fitzroy Dearborn, 1999, s. 996–1004. (ang.)
9. Jaeger 1944 ↓, s. 148 (https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015072139499;view=1up;seq=178).
10. Jaeger 1944 ↓, s. 203 (https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015072139499;view=1up;seq=233).

Bibliografia

1. E.C. Jaeger: *Source-book of biological names and terms (https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015072139499;view=1up;seq=7)*. Springfield: Charles C. Thomas, 1944, s. 1–256. (ang.)

Źródło: „https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Nyctosaurus&oldid=58714799"

Tę stronę ostatnio edytowano 7 lut 2020, 16:48. Tekst udostępniany na licencji Creative Commons: uznanie autorstwa, na tych samych warunkach (http:https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl), z możliwością obowiązywania dodatkowych ograniczeń. Zobacz szczegółowe informacje o warunkach korzystania (http:https://foundation.wikimedia.org/wiki/Warunki_korzystania).